

بخش نخست:

سرگذشت ملت یهود و سرزمین اسرائیل

گفت و گوی دوم: یهودیان شاید تنها ملت دنیا به عنوان ادامه دهنده فرهنگ پدری خویش باشند

اقوام و ملت های دوران باستان

پرسش - شما در گفتار پیشین سخنتان به این جا رسید که ملت یهود پس از آن که 430 سال در اسارت مصر بودند، با قیام حضرت موسی و رهبری او به سرزمین پدری خویش بازگشتند. حالا در این جا می خواهیم از شما بپرسیم که معمولاً در تاریخ انسانی هر بار که جنگ شده، فاتحان جنگ اقوام سرزمینی را که به اشغال خود در آورده اند، از محل سکونتشان به یک منطقه دور دست تبعید کرده اند و آن ها را از خانه و خاک خویش به مکان دیگری انتقال داده اند، تا آسان تر بتوانند در سرزمین اشغال شده حکومت بکنند. در نتیجه این تبعید و دوری از زادگاه، آن اقوام تبعیدی معمولاً مضمحل شده اند و فرهنگ و تمدن اکثر آن ها نیز از میان رفته است. آیا در تاریخ بشری سابقه داشته است که یک ملتی چهارصد و سی سال (هنگام غربت در مصر) و در یک دوره دیگر مدت دو هزار سال، از وطن و خاستگاه

خود دور باشد، ولی میهن خویش را هیچگاه فراموش نکند، و پس از یک چنین دوران طولانی، به خاک اجدادی خود بازگردد و کشور خویش را از نو برپا کند؟

پاسخ - همان گونه که پیشتر هم اشاره ای کردم، در تاریخ بشر چنین پدیده ای سابقه ندارد. ولی یک موضوع را باید برای شما و شنوندگان شما توضیح دهم که اصولاً تشکل و تطور و تکامل قبائل و آحاد مردم در بسیاری سرزمین ها کم و بیش با یکدیگر شباهت هایی دارد.

من درباره تحول و تطور قبائل سخن می گویم. بسیاری قبائل بوده اند که به اختیار خویش به نقطه دیگری مهاجرت و یا نقل مکان کرده و در آنجا مانده اند و در همان جا تحلیل رفته اند. در این مکان جدید است که فرهنگ تازه ای را شکل می دهند و ذهنیت فرهنگی آن ها در همین مکان جدید رشد می کند.

من این پدیده را حتی در فرهنگ ایران زمین نیز مشاهده می کنم. من و شما هم بالاخره ایرانی هستیم و فارسی با یکدیگر صحبت می کنیم و باید این نکته را نیز به صراحت بگوئیم که در ایران نیز چنین پدیده ای وجود داشته است.

منظورم افرادی ایرانی است که آریائی بودند و یا آریائی زبان بودند و متشکل بودند از ایرانی ها و هندی ها، آن ها نیز در طول دوره ای از تاریخ، و شاید شش هزار سال پیش، چند دور کوچ نشینی از اطراف دریاچه آرال و از آسیای میانه مهاجرت کردند به فلات ایران و در این سرزمین بود که هویت ملی و فرهنگی آن ها شکل گرفت - که منظورم در دوره مادها و هخامنشیان و غیره است.

باید تاکید کنم که مقصود ما در این گفتارها بحث درباره تاریخ ایران زمین نیست، ولی قصد من با این یادآوری آن است که بگویم چون ایرانیان از پیشینه خود بیشتر آگاهی دارند تا درباره سرگذشت فرض کنیم کانادا، آمریکا، اندونزی، آرژانتین و کشورهای دیگر، چنین پدیده ای (یعنی ادامه وابستگی و پیوستگی یک قوم به غربت رفته به فرهنگ و تمدن باستانی خود) در مورد ایرانیان روی نداد - در مورد یونانی ها و دیگران هم همین طور. در تاریخ مصر هم چنین امری اتفاق افتاد که آن ها تمدن و پیشینه فرهنگی گذشته را کنار گذاشتند و راه دیگری در پیش گرفتند.

در مجموع می توانم بگویم که در تاریخ هیچ ملت و سرزمین دیگری، که من درباره آن می دانم، چنین نبوده که قومی یا ملتی پس از یک دوران غربت و استقرار در سرزمین جدید، همچنان به فرهنگ دیرین خود وفادار مانده باشند. چنین پدیده ای (یعنی

وفاداری به فرهنگ دیرین و باستانی امری است که تنها به ملت یهود در پهنه تاریخ بشری اختصاص دارد.

پرسش - شما به تاریخ مصر و یونان و بابل و دیگر امپراتوری های بزرگ زمان اشاره کردید که می گوئید چنین پدیده ای در مورد آن ها وجود نداشته است.

پاسخ - توجه کنید، در دوره هائی که من در این بخش از سخنانم به آن ها اشاره می کنم، تمدن های بزرگی بوده اند که نمی توان آن ها را نادیده گرفت. در مجموع در آن دوران ها دو تمدن بزرگ وجود داشته است: یکی تمدن سومری ها بود که برحسب اتفاق حضرت ابراهیم نیز در این تمدن زاده شد و سپس به سرزمین کنعان هجرت کرد. سومر تمدنی بزرگ داشت که حضرت ابراهیم هم در آن تمدن رشد کرد و فرد بزرگی بود. تمدن دیگر آن دوران، تمدن باشکوه مصر بود.

ما هرگز حق نداریم تمدن های سرزمین های دیگر را نادیده بگیریم. چنین تمدن هائی وجود داشته است. ولی متقابلاً، یهودیان نیز تمدن بزرگی را به وجود آوردند و آن را به همه بشریت اعطا کردند که بعدها دیگر ادیان یکتاپرست از داخل این اندیشه و باور یهودیان به وجود آمدند.

حتی اگر نقش ادیان را نادیده بگیریم، در هر حال باید بگوئیم که تمدن و فرهنگی که بدون ارتباط با دین، در اروپا و سرزمین های دیگر رشد کرد، ارتباط تنگاتنگی با فرهنگ و اندیشه یهود دارد.

پرسش - من واقعا در این جا می خواهم نمونه های دیگری را ذکر کنم و درباره آن پرسم، مثلاً تمدن یونان باستان. یونانیان امروز نه زبان یونان باستان را می توانند صحبت کنند و نه قادرند کتاب های آن دوران را بخوانند و درک کنند. این واقعیت در مورد مصر باستان در مقایسه با مصر دوران کنونی نیز صدق می کند. همین سخن را می توان در مورد تمدن دوران باستان ایران و زبان پهلوی در مقایسه با تمدن و زبان امروزی ایرانیان بیان کرد. پرسش من آن است که آیا در تاریخ ملت های جهان، قومی مانند ملت یهود وجود دارد که زبان و تمدن و فرهنگشان را عیناً حفظ کرده باشند، یعنی زبان امروز آن ها همان زبان دوران باستان باشد و کتاب های امروزی آن ها به همان زبان سه هزار چهار هزار سال پیش نوشته شده باشد؟

پاسخ - این پرسش بسیار به جائی است و خرسندم که آن را مطرح می کنید.

پاسخ من به این پرسش بسیار ساده است: باید بگویم که در صحنه گسترده خاورمیانه، که من یونان را نیز بخشی از آن به حساب می آورم، سه ملت وجود دارند که کم و بیش زبان و تمدن باستان خویش را حفظ کرده اند و امروز نیز در همان سرزمین همچنان زندگی می کنند. یکی ملت ایران، دیگری ملت یهود و سومی ملت یونان.

در مورد ایرانیان، من دوران مادها را نیز اضافه می کنم و تاریخ آن را از دو هزار و هفتصد سال پیش به حساب می آورم، زیرا از دیدگاه من، تاریخ ایران از دوران مادها آغاز می شود.

ایرانیان به زبان ایرانی صحبت می کنند، البته تکاملی در زبان به وجود آمده که اگر فرصتی باشد و پرسش کنید درباره آن سخن خواهیم گفت؛ زیرا در تاریخ ملت ها یکی از مشکل ترین مباحث همین مساله تحول زبان است. ایرانیان امروز در همان سرزمینی زندگی می کنند که دو هزار و هفتصد تا دو هزار و هشتصد سال پیش در آن جا زندگی می کرده اند.

من در این جا به پیشینه پشدادیان و کیانیان اشاره ای نمی کنم که درباره آن دوران اسناد موثقی نداریم و در مورد آن ها باید به شاهنامه مراجعه کنیم و یا اشاراتی که در کتاب اوستا آمده است.

در هر حال، ایرانیان امروز در همان سرزمین زندگی می کنند و با همان زبان ایرانی سخن می گویند - ولی، دینشان عوض شده است و دین یکی از ارکان فرهنگ است. دین زندگی بسیاری از افراد یک ملت را هدایت می کند.

در مورد یونان نیز همین مورد صدق می کند. یونان هم یک سرزمین باستانی است که یک ملت باستانی دارد و در آن جا ملت یونان امروز همان زبان را تکلم می کند که بعدا در مورد آن شرح خواهیم داد، ولی یونانیان هم دینشان را عوض کرده اند. آن ها هم دین مسیح را پذیرفتند.

اما ملت یهود در همان سرزمین و با همان دین و با همان فرهنگ زندگی می کند.

ما یهودیان واقعا در این رابطه بی همتا و منحصر به فرد هستیم.

اما در مورد تغییر زبان ها، باید بگویم که خود زبان تغییر نکرده، یعنی زبان دیگری نشده، زبان فرس قلیم نرفته بشود زبان آلمانی یا زبان فرانسه یا لهستانی و مانند آن ها، بلکه تحول پیدا کرده است.

زبان فارسی که من امروز با شما صحبت می‌کنم، تکاملی است از زبان فرس قدیم که در دوران هخامنشی به آن تکلم می‌شده و در زمان اشکانیان و ساسانیان به فارسی میانه تغییر شکل داده است. بعداً هم تحولات بیشتری در آن به وجود آمده، حالات و مطالبی که مربوط به دستور زبان است تحول و تکامل پیدا کرده، ولی من نمی‌خواهم وارد جزئیات آن شوم.

این مطلب در مورد یونان نیز صدق می‌کند که در آن جا نیز زبان همان زبان است، ولی تغییراتی پیدا کرده است.

در هر حال، در مورد ملت یهود و زبان عبری، گرچه دچار تغییراتی شده، ولی ما هنوز با همان زبان تکلم می‌کنیم، در همان سرزمین زندگی می‌کنیم و به همان دین پای بند هستیم.

این نکته را نیز باید بگویم که زبان عبری در مقایسه با دیگر زبان‌های باستانی منطقه، گرچه تغییر و دگرگونی‌هایی در آن به وجود آمده، ولی این تطور بسیار جزئی بوده و وقتی کتاب مقدس تورات یا عهد عتیق را با زبان عبری امروز مقایسه می‌کنیم، می‌بینیم که تغییر چندانی نکرده است. امروز یک اسرائیلی که حتی چهار کلاس ابتدائی و یا شش کلاس درس خوانده باشد، هر برگه‌ای از کتاب مقدس تورات را که باز کند، دست کم هشتاد درصد از متن را می‌فهمد و اگر بیست درصد باقیمانده را هم درک نمی‌کند، اگر تا کلاس دوازده درس بخواند، آن را هم خواهد فهمید.

به عبارتی دیگر، زبان عبری که امروز من و شما به آن تکلم می‌کنیم همان زبان دوهزار و پانصد سال پیش است که یهودیان باستان به آن تکلم می‌کردند. این یک فرق اساسی است.

حالا برویم به سراغ مصر، می‌بینیم که به هیچوجه مصر امروز شبیه مصر باستان نیست.

هنگامی که با پیدایش اسلام، اعراب به مصر حمله بردند و آن را اشغال کردند، شمار زیادی از افراد ساکن جزیره العرب به آن سرزمین مهاجرت کردند و از آن هنگام زبان مردمان مصر به کلی عوض شد.

وقتی ما می‌گوییم "زبان مصری" منظورمان آن زبانی نیست که امروز مردمان مصر به آن صحبت می‌کنند، بلکه زبان است که در دوران فراعنه مصر، به آن سخن می‌گفتند.

البته در میان بخش کوچکی از مردم امروز مصر که همانا قبطی ها هستند، تا اندازه ای تکامل زبان قدیم مصر در زبان امروزی آن ها باقی مانده است.

مصریان امروز مصریان قدیم نیستند، زبانشان کاملاً عوض شده، فرهنگشان دگرگون شده، دینشان تغییر کرده، و در مجموع همه ارکان تمدن آن ها، که منظور ارکان ملی و فرهنگی و دینی است، عوض شده و این پدیده در مورد فرهنگ امپراتوری بابل و امپراتوری آرام (که سوریه و لبنان و سرزمین های دیگری را شامل می گردیده) نیز صدق می کند.

پرسش - من می خواهم پرسش خود را این گونه مطرح کنم که سومری ها، بابلی ها، آشوری ها، فنیقی ها، حیثی ها، یبوسی ها و دهها قوم و صدها قبیله و تمدن و مردمان دیگر از بین رفتند، ولی تمدن و فرهنگ و ملیت و تاریخ قوم یهود باقی ماند. چگونه است این؟

پاسخ - برای آن که بتوانم پاسخ این پرسش بسیار خوب شما را بدهم، نیاز به چند جلسه صحبت دارم. ولی به اختصار و به نظر من، علت این امر که تمدن و فرهنگ یهود باقی ماند و بسیاری از تمدن ها و فرهنگ های دیگر صحنه تاریخ را ترک گفتند، آن بوده که ما به موازات مدنی شدن و انسجام در سرزمین خودمان، تشکیل مملکتی را دادیم که مردمان آن به موضوع های اخلاقی و ارزشهای حقوقی و فرهنگی خیلی اهمیت می دهند - همان گونه که بن گوریون گفت و بزرگان دیگر نیز بر آن تاکید گذاشته اند:

"ملتی که زیرساخت اخلاقی و معنوی و فرهنگی ندارد، به سنت های دیرین خود پشت پا می زند و ملتی که به ریشه های تاریخی خود آن گونه که باید و شاید وفادار نمی ماند، چنین ملتی رو به زوال می رود و فنا می شود".

آن ملت هائی که نامشان را بردید و گفتید که اثری از آنان در تاریخ بشریت باقی نمانده و نابود شده اند، به علت آن است که چیزی از خود به وجود نیاوردند.

ببینید، از اقوامی چون عامونی ها و ادومی ها و دیگر اقوامی که در این منطقه می زیستند، واقعا چیزی و اثری باقی نمانده است.

باید بگوییم که این گونه اقوام دور از تمدن بودند. نمی خواهم بگویم که تمدنی نداشتند، زیرا هیچ ملت و قوم بدون تمدن نمی شود - ولی این ها چیزی از خود باقی نگذاشتند

و فنا شدند.

ولی آن گنجینه علمی و فرهنگی و دینی که یهودیان به وجود آوردند و آن میراثی را که یهودیان به بشریت دادند، دیگران ندادند. و این در حالی که مردم امپراتوری آشور، زندگی آن ها در جنگ و جدال و اسیر گرفتن و تصرف سرزمین های دیگران سپری می شد و فرهنگی از خود باقی نگذاشتند.

این تنها یک نمونه است که امیدوارم در بحث های آینده درباره آن بیشتر صحبت کنیم.